

Opinnäytetyö (AMK)
Turun AMK:n Taideakatemia
kuvataiteen ko.
Grafiikka
2013

Outi Vihlman
**RISTIRIITAINEN
TAIDE**

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kuvataiteen ko. | Grafiikka

2013 | Sivumäärä 64

Ohjaajat Ilona Tanskanen ja Riikka Niemelä

Outi Vihlman

RISTIRIITAINEN TAIDE

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, mikä on taiteen tämänhetkinen tila, ja minkälaisia hankaluuksia taiteilijana toimimiseen liittyy 2010-luvun Suomessa. Kirjoitus pyrkii selvittämään, mitä taloudellisia, eettisiä ja yhteiskunnallisia haasteita taiteilija joutuu työssään kohtaamaan, ja minkälaisia muutoksia kuvataiteilijan ammatinharjoittajilta odotetaan tulevaisuudessa. Opinnäytetyöni käsittelee osaltaan myös korkea- ja populaarikulttuurin eroja, taiteen ja kaupallisuuden suhdetta, galleriajärjestelmää, taiteen hierarkioita ja vaihtoehtoisia taidemuotoja.

Opinnäytetyön lähteinä on käytetty kirjoja, lehtiartikkeleita, uutisia, tv-ohjelmia ja dokumentteja. Tietoa on etsitty mahdollisimman monenlaisista lähteistä, painottaen aiheen ajankohtaisuutta ja taidekeskustelun hedelmällisyyttä. Tärkeimpiä lähteitä olivat Cuporen julkaisema selvitys kuvataiteilijoista ”Pitäisi laajentaa työalaansa”, Helsingin Sanomien taidekirjoitukset sekä Tarja Cronbergin raportti Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo.

Opinnäytetyöprosessi nousi itsessään tärkeämmäksi kuin lopullinen kysymys tai vastaus. Kirjallinen opinnäytetyöni päättyy listaan, johon on koottu taiteilijana toimimiseen liittyviä eettisiä ja käytännöllisiä kysymyksiä. Listan tavoitteena on muistuttaa kyseenalaistamaan vanhoja käytäntöjä. Miten saisimme taiteen lähemmäs ihmistä? Jos taiteen tehtävä on muuttaa maailmaa, on taiteilijan tehtävä muuttaa taidetta.

ASIASANAT:

populaarikulttuuri, vaihtoehtoinen taide, kaupallisuus, elitismi, taiteen markkinointi, roskataide

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Fine Arts | Printmaking

2013 | Total number of pages 64

Instructors Ilona Tanskanen and Riikka Niemelä

Outi Vihlman

CONTRADICTORY ART

The purpose of this study was to find out what kind of occupational difficulties artists have to face in modern Finland. The main point of the study is to consider the current state of art, both in good and the bad. What kind of skills an artist might need in the future? The study examines the contradiction between art and commercialism, problems of the galleries, the paradoxical publicity, the hierarchy of art and the differences between popular culture and elitism.

To examine the difficulties in art I referenced books, researches, theses, articles, news, documentary films; current themes of the art discussion in the media. I chose the referenced texts by considering different opinions, even radical ones in order to keep art conversation fresh. The aim was to look for alternative ways of doing art.

I merged the whole process in one list of questions that every artist should think of. The process of the thesis became more important than the first question or the final answer. The results of the study showed that some of the conventions in art might be old fashioned and questionable. In order to change the society artists should change art first.

KEYWORDS:

popular culture, alternative art, commercialism, elitism, art marketing, junk art

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 TAIDEKOULULAISEN TARINA	9
3 TAITEEN KENTÄLLÄ	13
3.1 KORKEAKULTTUURISTA POPULAARIIN	14
3.2 KUVATAITEILIJAT LUKUINA	16
3.3 ELÄMÄÄ KUVATULVASSA	18
3.4 GALLERIA TAITEEN NÄYTTÄMÖNÄ	21
4 TAIDE JA RAHA	25
4.1 TAITEILIJAN MENOT	26
4.2 TAITEILIJAN TULOT	28
4.3 TAITEEN MARKKINOINTI	32

5 HYVÄN TAITEEN METSÄSTYS	35
5.1 MYYTTINEN TAITEILIJA	36
5.2 TAIDE JA MENESTYS	41
5.3 TAITEEN HIERARKIAT	43
5.4 VAIHTOEHTOISIA TAIDEMUOTOJA	46
6 MATKALLA TAITEILIJUUTEEN	51
6.2 OMAN TIEN KULKEMINEN	52
6.3 TAITEILIJAN MUISTILISTA	57
LÄHTEET	60
KUVAT	62
KUVIOT	63

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tarkastelen taiteen tekemisen ongelmia ja siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä mediassa käytöjen keskustelujen, kirjoitusten ja kritiikkien pohjalta. Opinnäytetyöni alkajaisiksi kerron tarinan tytöstä. Tarinassa esiintyvän tytön kokemukset pohjautuvat omiin kokemuksiini. Seuraavaksi käsittelen aikamme kuvakulttuuria, taiteen ja kaupallisuuden ristiriitaista suhdetta, elitististä galleriajärjestelmää, taiteen hierarkisia järjestyksiä ja taiteilijan ekologista vastuuta. Pohdin miksi tietyt teokset ovat arvostetumpia kuin toiset, ja miten määritellään hyvä taide-teos niin taiteilijan kuin yleisönkin näkökulmasta.

Opinnäytetyöni perustuu omaan kokemukseeni taiteilijan muottiin sopeutumisen hankaluudesta. Nostan esiin kysymyksen, onko taide muuttunut tylsäksi. Tavoitteenani on selvittää, minkälaisia mahdollisuuksia on toimia nykytaiteen kentällä eettisiä ja ekologisia periaatteita noudattaen. Lisäksi pohdin, onko mahdollista pärjätä kuvataiteilijana taloudellisesti.

Tarkastelen kriittisesti sitä ilmiötä, että hyvää ja arvostettua taiteilijuutta tuotetaan kalliiden gallerioiden, apurahojen ja pitkien ansioluetteloiden kautta. Jos taiteilija haluaa näkyvyyttä, pitää olla valmis maksamaan siitä. Kuitenkin useissa taidepiireissä on epätrendikästä ja paheksuttavaa tehdä taidetta taloudellisen hyödyn tavoittelun hengessä. Nostan esiin rahan tabun ja kaupallisuuden paradoksin: on yhtä aikaa oltava epäkaupallinen ja samalla yleisölle myytävä brändi.

Ympärillemme tulvii enemmän kuvia kuin koskaan ennen älypuhelimien, internetin, television, mainosten ja sosiaalisten medioiden kautta. Miten taiteen ja kaupallisuuden suhdetta voisi kehittää, ja millä keinoilla taide saataisiin lähestyttävämmäksi, kiinnostavammaksi, näkyvämmäksi ja ekologisesti järkevämmäksi osaksi yhteiskuntaa? Minkälaisia muutoksia taiteilijan osaamiseen tarvitaan tulevaisuudessa?

Taiteilia

”Kuka on blääh ja ketkä on iih,
ketä on pakko nuolla,
kuka on vielä uskottava,
kenellä on päässä pissaa?
Ken on suvun kuuluisin taiteilija?
(Niitä kun on hirveen monta.)
Mikä musa on kaupallista
ja kenen taidenäyttely sontaa?

Olet työstänyt matskua,
sitä muistatkin mainostaa,
onko baskeri kallellaan, mitä,
mitä?

Inspiraation lähteenä
ikiaikainen käppänä, joka ties:
maa on litteä.

Kolumnista sä voit lainata
pätevän, hienon lauseen,
sitä omana juttuna tarjota -
oma kehu tuskin haisee.
Et tosiaan siis ole tavallinen,
sullahan on hieno huivi, niinku,
ostettu New Yorkin Sohosta.

Voi että miten söpöä:
sinä haluatkin päteä
ja todistettavasti käyntikortissasi
”taiteilia”,
mut siitä puuttuu jii.
Unohditko, mitä opittiin, ala-as-
teella
kun kupattiin?
Jo silloin luki sinun käyntikortis-
sasi
”taiteilia”.

Mut sulta puuttuu pää.
Sen olet unohtanut sisäistää.

Kuka on blääh ja ketkä on iik,
ketä on pakko nuolla,
kuka on vielä uskottava,
kenellä on päässä pissaa?
Vilkkuu kassista PAP ja Image,
Curtis on jo eloton, mut sä tunnet
sen.

Olet työstänyt matskua,
sitä muistatkin mainostaa.
Onko baskeri kallellaan, mitä,
mitä?
Inspiraation lähteenä tietty Brecht
ja sit Nietszcheä,
herran jestas oot tärkeä.

Merkkivaatteet sun kroppaas hyväi-
lee,
jossain Kiinassa lapset hikoilee,
kutsuvieraana litkit merlot’ta,
luot kontakteja, annat heille pi-
pi-pi-pi-pi-pi...”

Paula Vesala, Mira Luoti (PMMP 2006)

2 TAIDEKOULULAISEN TARINA

lipa kerran tyttö, joka halusi tulla taiteilijaksi. Hän haki taidekouluun, johon hänet valittiin opiskelumaan pieneen joukkoon, tuhannen hakijan joukosta. Tyttö alkoi tehdä taideteoksia. Hän harjoitteli ja harjoitteli, mutta tunsu kummaa tyytymättömyyttä ja riittämättömyyttä sisällään.

Eräänä päivänä hän sai hyvän idean, jonka pohjalta hän päätti tehdä teoksen. Hän maalasi ison taulun. Ja viikkoa myöhemmin hän maalasi toisen ja seuraavalla viikolla kolmannenkin taulun. Hän haki tekemälleen taideteoksilla näyttelyhaussa galleriaan ja sai teoksilleen näyttelyajan. Tyttö iloitsi saavutuksestaan ja ripusti teokset gallerian seinille näyttelyksi.

Hän leipoi lämpimäisiä ja osti kuohuviiniä avajaisia varten. Muutama tuttava saapui avajaisiin ja kehui teoksia hienoiksi. Tyttö oli iloinen, vaikka kaikki rahat olivatkin menneet teosten materiaaleihin ja avajaistarjoiluihin.

Kolmen viikon kuluttua tyttö palasi galleriaan purkamaan näyttelyään. Yhtään teosta ei ollut myyty. Hän oli pettynyt itseensä ja kyseenalaisti oman ammattitaitonsa. Ehkä hinnat olivat pitkistä pohdinnoista huolimatta silttenkin liian korkeita. Vieraskirjasta löytyi muutama nimi. Tyttö ihmetteli vähäistä kävijämäärää ja alkoi miettiä, mihin ihmeeseen teokset laittaisi. Tytöstä tuntui kurjalta ajatella, että teokset joutaisivat ehkä roskalavalle, koska työhuoneeseenkaan ei ollut varaa. Tyttö päätti viedä teokset kotiinsa varastoon.

Näyttelyn aiheuttamasta masennuksesta selvittyään tyttö alkoi tehdä innokkaana uusia teoksia. Teokset pääsivät taas näyttelyyn ja päätyivät varastoon. Sama kuvio toistui vuosien saatossa uudelleen ja uudelleen. Tuntui harmilliselta, että teokset seisoivat tyhjänpanttina varastossa ilman katsojia tai ostajia. Ihmiset kyllä kiinnostuivat teoksista, mutta kukaan ei halunnut ostaa niitä. Aika kului ja rahat hupenivat. Tyttöä harmitti.

Tyttö tiesi olevansa taitava, mutta hänestä tuntui, ettei hän löytänyt yhtään kanavaa olla oikea taiteilija. Häntä alkoi mietityttää, mihin kaikki taidekouluissa tehdyt teokset päätyvät. Hänestä tuntui siltä, että taiteen tekemisessä ei ole mitään järkeä. Hän ei jaksanut ponnistella ja edustaa päästäkseen taidepiireihin. Hänestä alkoi tuntua, ettei jaksaisi aina yrittää, kilpailla ja pettyä. Koko taiteen tekeminen alkoi tuntua turhalta, ja luomisen ilo katosi. Lopulta hän päätti luopua taiteilijan urasta kokonaan. Hän koki helpotusta ja alkoi pikkuhiljaa nauttia taas käsillä tekemisestä.

Tytön tarina ja taiteen tekemisen prosessi on valitettavasti useimmalle taideopiskelijalle tuttu. Teokset käyvät näyttelyssä ja päätyvät varastoihin pölyttymään. Samalla esimerkiksi julkisiin tiloihin, toimistoihin, hotelleihin, auloihin ja sairaaloihin mahtuisi varmasti lisää ripustettavaa. Tuntuu turhautavalta, että taitavien tekijöiden suurella panoksella tehdyt työt päätyvät lähinnä varastoihin ja joskus jopa roskalavoille. Tavoittaako taide tarpeeksi katsojia ja minkälaisia teoksia ihmiset ovat oikeasti valmiita ostamaan?

Kuva 1. Outi Vihlman: "Sä et vaan oo mun tyylinen" 2012. Yksityiskohta teoksesta.

Kuva 2. Taiteen kentällä ei ole selkeitä pelisääntöjä. Kuva: Ida Sandberg, fiktiivinen omakuva 2011.

3 TAITEEN KENTÄLLÄ

Miten taide määritellään, ja miksi se pidetään mahdollisimman erillään taisteluparistaan populaarikulttuurista? Millaisesta ilmiöstä puhutaan, kun puhutaan kuvataiteilijoista? Taiteilijoiden yhteiskunnallinen asema on heikko. Taiteilijoita koskettavat muun muassa talouteen ja näkyvyyteen liittyvät hankaluudet. Minkälaisia mahdollisuuksia on toimia taiteen kentällä, ja mikä on taiteen tämänhetkinen tila?

Taidekouluja lakkautetaan ja taiteen määrärahoja pienennetään. Kuvataiteilijoiden toimeentulo on koulutusta vastavasti laskettuna yhteiskuntamme heikoimpia (Cronberg 2012, 10). Yleisesti taidetta pidetään kuitenkin edelleen tärkeänä. Heidi Hemmilän kuvataiteen opinnäytetyötä varten tekemästä Gallupista käy ilmi, että taidetta pitää tärkeänä kuusi seitsemästä vastaajasta (Hemmilä 2013, 8). Teknologia kehittyy, mutta seuraako taiteilijan ammattinimike tarpeeksi nopeasti perässä?

3.1 KORKEAKULTTUURISTA POPULAARIIN

Taiteen yleispätevä määrittely on muuttuvaa ja monitulkintaista. Kansantajuisesti taide voidaan määritellä yhdeksi kulttuurin peruskäsitteeksi. Taide tarkoittaa merkityksellisiin pidettyihin aistipohjaisiin elämyksiin tähtäävää luovaa toimintaa ja sen tuloksia. Taiteilija on yleisnimitys kaikille taidetta tekeville. Taide muodostuu, kun erilaisia elementtejä järjestellään ja prosessoidaan toiminoiksi tai tuotteiksi, joilla taiteilija aistein havaittavien keinojen avulla koettaa herättää toisissa itsessään kokemiaan tunnevaikutuksia. Taide voi ottaa kantaa, ilmaista, viestiä tai tuottaa mielihyvää. Katsojan taidekäsitys määrittelee pitkälti sen, näkeekö hän teoksen taiteena. (Taide 2013.)

Taidekuvalla voidaan tarkoittaa sekä aitoja taideteoksia että niistä otettuja valokuvia. Taideteos sen sijaan tarkoittaa ainutkertaista kuvataiteen teosta. Hyvä taideteos on harkittu: taiteilija on pohtinut aihetta, vaikuttamiaan ja teoksen toteutustapaa. (Itkonen 2011, 10.) Taidetta tehdään aina katsojalle. Muutoin sitä ei voida määritellä taiteeksi.

Historiallisesti tarkasteltuna kuvataide on erottamaton osa kulttuuria ja arkkitehtuuria. Kuvataidetta on esitetty kautta aikojen niin kirkoissa, linnoissa kuin yksityisissä kodeissakin. Ennen kameran keksimistä kuvataiteen merkitystä ei voinut mitenkään kyseenalaistaa: kuvat eivät olleet ainoastaan taideteoksia vaan tekstin ohella ainoa keino selittää maailmaa. Taidekuvat olivat yhtä tarpeellisia ja perusteltuja kuin esimerkiksi lehtikuvat nykyään. Valokuvan keksimisen myötä myös kuvataide muutti väistämättä muotoaan. (Hemmilä 2013, 6.)

Kuvataiteen murrosvaiheena voidaan pitää modernismin syntyä. Sata vuotta sitten kehittyneen modernismin myötä taidetta alettiin tehdä itsenäisistä, universaaleista lähtökohdista. Samassa taide menetti kansalliset merkityksensä. Sen myötä kuvataiteen asema yhteiskunnan määrittelijänä on hälventynyt ja taiteen traditioon sidottu luonne on kadonnut. (Kuvataide on muuttanut lentokoneeseen 2011.)

Kuva 3. Kuvia Jani Leinosen teoksista (Leinonen 2013.)

Taidetta ja populaarikulttuuria pidetään toisistaan erillisinä ilmiöinä. On yleisesti selvää, että taide kuuluu korkeakulttuurin piiriin. Korkeakulttuuri ymmärretään elitistiseksi, ja se määritellään useimmiten vastakohtansa populaarikulttuurin kautta. Populaarikulttuuri sen sijaan ymmärretään suosituksi, kansantajuiseksi, viihdeteollisuuden tuottamaksi massakulttuuriksi. Siihen katsotaan kuuluvaksi mm. populaarimusiikki, televisio ja sarjakuvalehdet. (Populaarikulttuuri 2013.) Taiteilijoista esimerkiksi Jani Leinonen yhdistelee teoksissaan korkea- ja populaarikulttuurin teemoja (Kuva 3).

3.2 KUVATAITEILIJAT LUKUINA

Suomessa kulttuurialalla työskentelee arviolta 80 000 ihmistä. Koko työvoiman osuudesta laskettuna kulttuurialan tekijöiden osuus on 3,3 %. Kulttuurialan työntekijöistä taiteilijoiden osuus on noin 20 000. Kulttuurialan työntekijät ovat korkeammin koulutettuja kuin työvoima yleensä. (Cronberg 2010, 14.) Cuporen julkaiseman kuvataiteilijan ammattiosaamista kartoittavaa tutkimusta varten tehdyn kyselyn perusteella kuvataiteilijan ammattikorkeakoulututkinnon lisäksi muita suoritettuja tai meneillään olevia tutkintoja oli jopa 69 prosentilla vastaajista (Herranen, ym. 2013, 48).

Taiteilijuuden määrittäminen ei ole yksiselitteistä. Taiteilijan ammattinimikettä määritellään niin verotuksessa kuin taiteilijajärjestöjen jäsenyydessäkin. Kriteereinä määrittelyyn ovat mm. ammatillinen koulutus, ammatissa toimiminen, jäsenyys ammattijärjestöissä, näyttelyiden pitäminen, teosten julkaisu ja myynti. Tarkkaa määrää on vaikea arvioida sillä osa

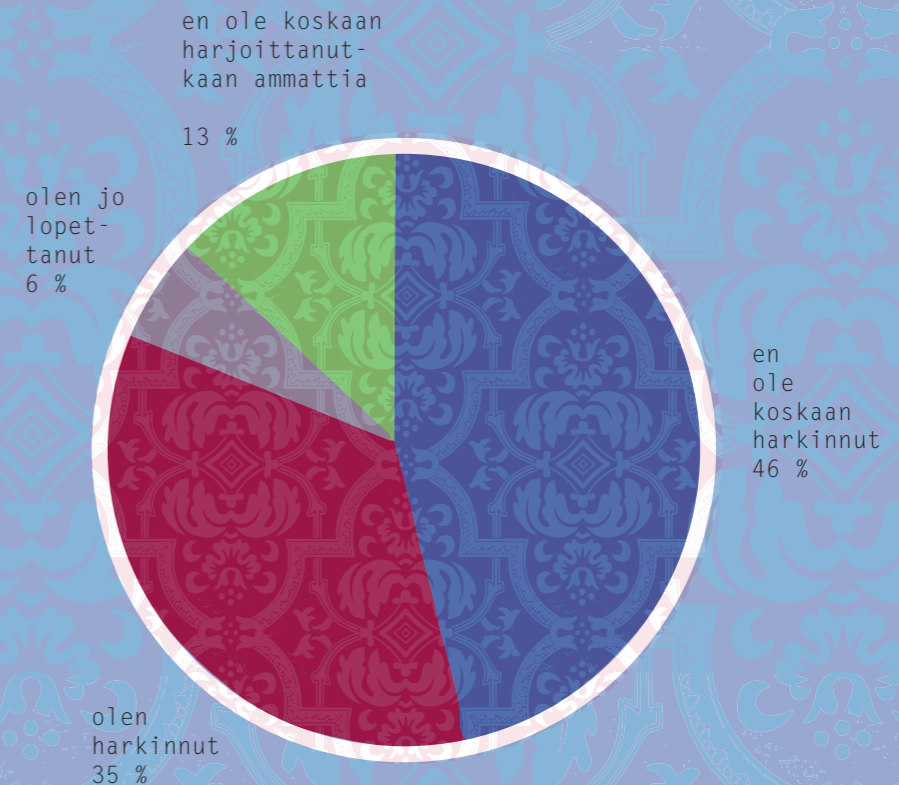
taiteilijoista rekisteröidään työvoimatilastoissa esimerkiksi opettajiksi. Lisäksi taiteilijajärjestöjen jäsen-tiedot voivat sisältää päällekkäisyyksiä. (Cronberg 2010, 15.)

Kuvataiteilijaksi valmistuu vuosittain 110-150 henkilöä (Herranen, ym. 2013, 26.) Kaikkien kuvataiteilijan tutkinnon suorittaneiden osuus työvoimasta viimeisen yhdeksän vuoden ajalta laskettuna on reilu 2000 henkilöä. Tästä määrästä kuvataiteilijoiden työttömyysaste on viime vuosina ollut n. 30 %. (Herranen, ym. 2013, 36-37.) Kuvataiteilijan ammatillisten vaikeuksien vuoksi moni taiteilija harkitsee alan vaihtoa (Kuvio 1).

Internetin ollessa arkipäivää miltei kaikille väestöryhmille, meistä on muodostunut oikea teknologiakansakunta. Elämme digitaalisuuden ajassa, jossa kuvia tulvii verkkokalvoillemme yötä päivää internetin, sosiaalisten medioiden, mainosten ja älypuhelimien kautta. Kuvat ovat arkipäiväisempiä kuin koskaan ennen.

Kuvio 1. Kuvataiteilijana toimimisen lopettamisen harkitseminen. (Herranen, ym. 2013, 72.)

Oletko koskaan harkinnut kuvataiteilijan ammatissa toimimisen lopettamista?

3.3 ELÄMÄÄ KUVATULVASSA

Kuvien tuotanto on räjähtänyt valtavaan mittoihin 1900-luvun aikana. Siihen ovat vaikuttaneet oleellisesti muutamat keksinnöt kuten valokuva, rasterointi- ja painotekniikka, elokuvat, televisio ja viimeisimpänä tietokoneiden käyttöliittymä. Ennen kaikkea kuvallisen räjähdysvoimaa on lisännyt massatuotannon, kulutuksen ja modernin julkisuuden kehittyminen. (Seppänen 2001, 38.)

Olemme osa speaktaakkeliyhteiskuntaa, jossa kuvat tuottavat todellisuutta. Eletty elämä on muuttunut kuvien kautta representaatioksi. Se, miltä jokin asia näyttää, korvaa todellisen elämän. Kuvallisuus on selkeä osa arkeamme. Arjen kuvallisuutta edustaa koko media: internet, tv-ohjelmat, valokuvat, lehtikuvat ja mainokset. Nämä kuvat muokkaavat käsityksiämme todellisuudesta. (Vänskä 2006, 12-13.)

Oikeastaan voisi ajatella, että elämä on helppoa: kaikki, mitä tarvitsemme, on napinpainalluksen päässä. Lähes mikä tahansa tieto, kuva, tv-sarja, radio-ohjelma, elokuva tai musiikkikappale on saatavissa internetistä. Voimme katsella ja kuluttaa juuri nii-

tä asioita, mitkä meitä itseämme kiinnostavat. Ainakin hetken ajan. Saattaa olla, että kyllästymme yhtä nopeasti kuin olemme innostuneetkin.

Millaisia kuvia sitten jaksamme katsella? Voimme korvata taideteoksen seinällä asettamalla tietokoneemme taustakuvaksi kuvan maalauksesta. Onko niin, että enää vain koulutettu eliitti menee galleriaan nauttimaan taiteesta ja tavallinen kansa tyyty viihteeseen: laajalevikkisten mainosten, elokuvien, julisteiden tai lehtien katseluun?

Kuva 4.
Outi
Vihlman:
Ei mai-
noksia,
kiitos.

3.4 GALLERIIAT TAITEEN NÄYTTÄMÖINÄ

Korkeakulttuurista pääsee helposti nauttimaan taiteen näyttämöillä eli gallerioissa ja museoissa. Useimmat galleriat ovat kävijöille ilmaisia. Siitä huolimatta gallerioiden kävijämäärät eivät ole suuria. Helsingin kantakaupungissa on yli 50 taidegalleriaa, joissa on nähtävillä päivittäin useita satoja taideteoksia. Pääkaupunkiseudun miljoonasta asukkaasta vain muutama promille vierailee säännöllisesti galleriassa. 12 % nuorisista opiskelee kulttuurialaa. Pelkästään kulttuurialan opiskelijat, taiteilijat, taiteen tutkijat, kriitikot, taidejärjestöjen jäsenet ja taidekoulujen opettajat riittäisivät täyttämään galleriat. Näin ei kuitenkaan ole. Kiinnostaako taide tarpeeksi edes asianomaisia? (Kuvataide on muuttanut lentokoneeseen 2011.)

Galleriat ovat usein valkoseinäisiä, kaikkuvia ja avaria huoneistoja (Kuva 5). Taidekriitikko Erkki Pirtola kuvailee ylen radio-ohjelmassa gallerioiden olevan tiloina jo niin järkyttäviä, ettei kukaan haluaisi astua niihin sisälle. Pirtolan mielestä galleriatilat ovat niin inhottavia, että ennen galleriaan astumista astuu kehiin jo pelko ja inho, jopa ammattilaiselle. Mieluummin Pirtola katselisi taidetta kaduilta tai vaikka gallerian ulkopuolelta. Hänen mielestään on ikävää, että kun astuu galleriaan, galleristi tulee heti selvittämään onko galleriaan astuneesta katsojasta hyötyä: olisiko kyseessä kenties potentiaalinen toimittaja tai ostaja. Gallerioissa syntyy harvemmin luontevaa keskustelua. Kolkossa, suuressa tilassa ei ole kahvilamaista tai kotoisaa ilmapiiriä, siksi pitkiä keskusteluja ei synny. (Kuvataide on muuttanut lentokoneeseen 2011.)

Kuva 5. Taidegallerioissa seisokselemaan ja katsellaan teoksia.

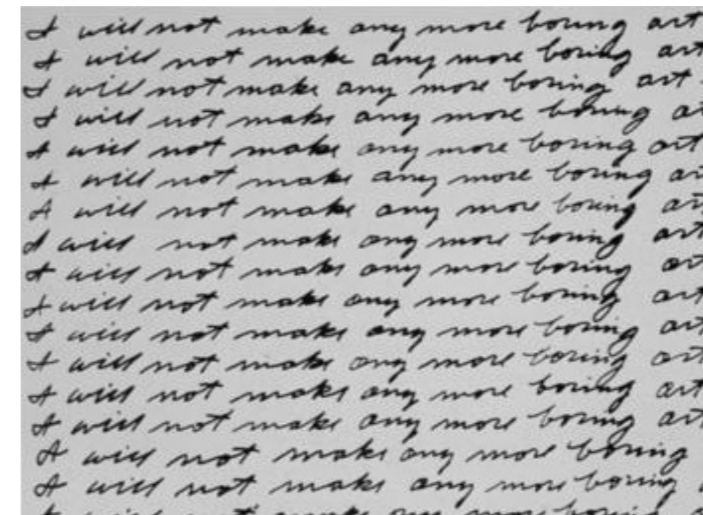
Galleriakulttuuri ei muutenkaan ole ongelmatonta. Taidegallerioiden valtakunnallinen yhdistys ilmaisi pari vuotta sitten huolensa kuvataidearvostelujen vähenemisestä. Näyttelykriittikkien kirjoittelu on viime vuosina vähentynyt. Esimerkiksi Helsingin Sanomat huomioi vain neljäsosan vuoden 2011 yli kahdestasadasta näyttelystä. Galleristit uskovat, että kävijämäärien hupeneminen ja teosmyynnin lasku ovat oireilua juuri nimenomaan kirjoittelun puutteesta. Taide ja töiden sisältö eivät saa näkyvyyttä. Avajaisien jälkeen galleristi ja taiteilija eivät voi kuin toivoa, että joku kirjoittaisi näyttelystä kritiikin. (Galleristeja sapettaa taidekritiikin vähyys 2011.)

Kuvataideakatemian entinen rehtori Markus Konttinen on Ylen uutishaastattelussa huolissaan siitä, minkälaista viestiä tämä kiinnostuksen puute lähettää nuorille taiteen kentälle tuleville taiteilijoille. Niin kliseiseltä kuin se tuntuukin, yksinäisen studiotyöskentelyn jälkeen on palautteen tarpeessa. Jos ei kukaan ole kiinnostunut teoksista, miksi niitä kannattaisi tehdä? (Galleristeja sapettaa taidekritiikin vähyys 2011.)

Kritiikin vähyys vaivaa myös taiteilija Antti Majavaa. Ylen radio-ohjelmassa Kuvataide on muuttanut lentokoneeseen Majava nostaa esiin kysymyksen: ”Kuka ylipäänsä seuraa suomalaista taidekenttää?” Majava kommentoi, että yksikään Kiasman työntekijä ei jaksaisi kävellä Taideakatemiaan katsomaan mitä siellä oikeasti tehdään. Majavan mielestä ainoa asia, jota taiteessa ylläpidetään, on hierarkia. Vasta ne taiteilijat, jotka ovat edenneet tarpeeksi korkealle taiteen hierarkiasa, pääsevät lehtikritiikkeihin tai kirjoittelun kohteiksi. (Kuvataide on muuttanut lentokoneeseen 2011.)

Kuvataideakatemian entinen vararehtori Riikka Stewens kertoo Ylen radio-ohjelman puheenvuorossaan, että tietämättömyys aiheuttaa kiinnostumattomuutta. Näin ollen gallerian vähäiset kävijämäärät johtuvat muun muassa valtamedioiden asiantuntemuksen puutteesta. Kiinnostuksen vähyys tekee kulttuurista konventionaalista. Euroopassa kouluryhmiä viedään gallerioihin pohdiskelemaan, Suomessa lapset viedään galleriaan tekemään jotakin järjestettyä toimintaa, ei ajattelemaan. (Kuvataide on muuttanut lentokoneeseen 2011.)

Erkki Pirtola kertoo ylen radio-ohjelmassa mielipiteensä siitä, miten gallerioissa toimivat taidekoneistoa palvelemaan ryhtyneet taiteilijat muuttuvat tylsiksi. Hänen mukaansa luovuus ja kokeilemisen ilo katoavat jos täytyy toistaa galleristin hyväksi toteamaa linjaa. Samassa ohjelmassa Riikka Stewens pitää harmillisena sitä, että Suomessa taidemyyntiin ei satsata, kun vertaa käytäntöjä esimerkiksi New Yorkiin. Ulkomailla galleristit satsaavat teoksiin. Suomessa taiteilijat joutuvat maksamaan galleristille ja kantamaan kaiken taloudellisen vastuun. Galleristi ei uhraa mitään omastaan. (Kuvataide muutti lentokoneeseen 2011.) Tuntuu siltä, että galleriakulttuurista eivät nauti edes taiteilijat itse. Miksi se on silti ylivoimaisesti suosituin ja arvostetuin paikka teosten esittämiselle?

Kuva 6.
John Baldessari,
I will not make
any more boring
art, 1971. (Media
Art Net 2013.)

4 TAIDE JA RAHA

Taiteesta ja rahasta ei mielellään puhuta samassa asiayhteydessä. Raha tuntuu olevan taidemaailmassa lausumaton tabu. Monen taiteilijan talous on mosaiikkimainen. Taiteilijan tulot koostuvat esimerkiksi apurahoista, palkkatuloista, myyntituloista, yrittäjätuloista, työttömyysturvasta ja eläkkeistä. Useilla taiteilijoilla tulot ovat pienet, ja osa tekee töitä puolison tukemana. (Cronberg 2010, 20.)

Taidetta tehdään harvoin kaupallisista lähtökohdista, ja sen oikeanlainen markkinointi on haaste. Haastavuutta korostaa se, että taiteen tekeminen on myös kallista. Rahaa menee niin tarvikkehankintoihin, galleria- ja työhuonevuokriin kuin vakuutuksiinkin.

Kuva 7. Outi Vihlman:
Seinäruusu. Omakuva.
digital print 2012

4.1 TAITEILIJAN MENOT

Vaikka taidenäyttely on usein kävijälle ilmainen, taiteilija maksaa useimmiten galleristille tilavuokraa, joka Turun seudulla vaihtelee muutamista sadoista tuhansiin euroihin muutamalta viikolta. Galleriakulujen kattamiseen ja taiteen materiaalihankintoihin voi hakea apurahoja eri tahoilta. Apurahojen suuruudet vaihtelevat, mutta tosiasia on, että useilla taiteilijoilla apuraha menee pelkästään oman taiteen tekemisen materiaalikuluihin tai galleriavuokraan. Silloin apurahan ei voi ajatella takaavan toimeentuloa.

Taidetta saa toki esille muuallakin kuin gallerioissa. Itse olen ratkaisut taiteen esittämisen korkean hinnan ongelman periaatepäätöksellä olla maksamatta galleriavuokraa. Osittain siitä johtuen olen pitänyt näyttelyitä ryhmässä ja yksin milloin missäkin: Turku Energian vanhassa turbiinihallissa, Varsinais-Suomen liiton aulagalleriassa, kauppakeskus Myllyn Unikulma-myyvälässä, Café Art-kahvilassa, ravintola Blankossa, Turun konserttitalolla, Turun taide- ja antiikkimessuilla, Ruisrockissa ja mu-

siikkikahvila Soinnussa. Lisäksi olen tehnyt seinämaalauksia yksityisiin ja julkisiin tiloihin, esimerkiksi fysioterapiayritys Vireän odotustilaan sekä Suomen Pietarin instituuttiin Pietariin. Julkisessa tilassa teoksilla on aina yleisöä.

Taiteilijan menot ovat hyvin vaihtelevat tekniikasta ja toimintatavoista riippuen. Galleriavuokrien lisäksi taiteilijalla menee useimmiten rahaa työhuoneen perustamiseen ja sen ylläpitämiseen, vakuutuksiin ja materiaalihankintoihin. Laadukkaat taidetarvikkeet ovat kalliita ja niihin saa helposti upotettua tuhansia euroja vuodessa. Materiaalikustannuksia pystyy välttämään jonkin verran suosimalla kierrätysmateriaaleja. Tilaustöissä materiaalihankinnat kustantaa yleensä tilaaja.

Kuva 8. Rahalla saa ja hevosella pääsee. Outi Vihlman: Fiktiivinen omakuva. 2011.

Taidemaailma gallerioineen, edustuksineen, apurahoineen ja ansioluetteloineen korostaa taiteen elitististä asemaa. Taiteilija on useimmiten köyhä eli vähäosaisten asialla. On paradoksaalista, että köyhyysrajan kummallakin puolella tasapainotteleva taiteilija tuottaa teoksia oman kukkaronsa uhrausten kautta galleriaan kapean kärkijoukon kulutettavaksi. Mutta ei galleristillakaan ole helppoa: teosmyynti on hänen elinkeinonsa, mistä hänen on ansaittava osuutensa. On valittavaa, että monesti taiteilijan galleristin välinen sopimus ei palvele taloudellisesti tarpeeksi kumpaakaan osapuolta.

4.2 TAITEILIJAN TULOT

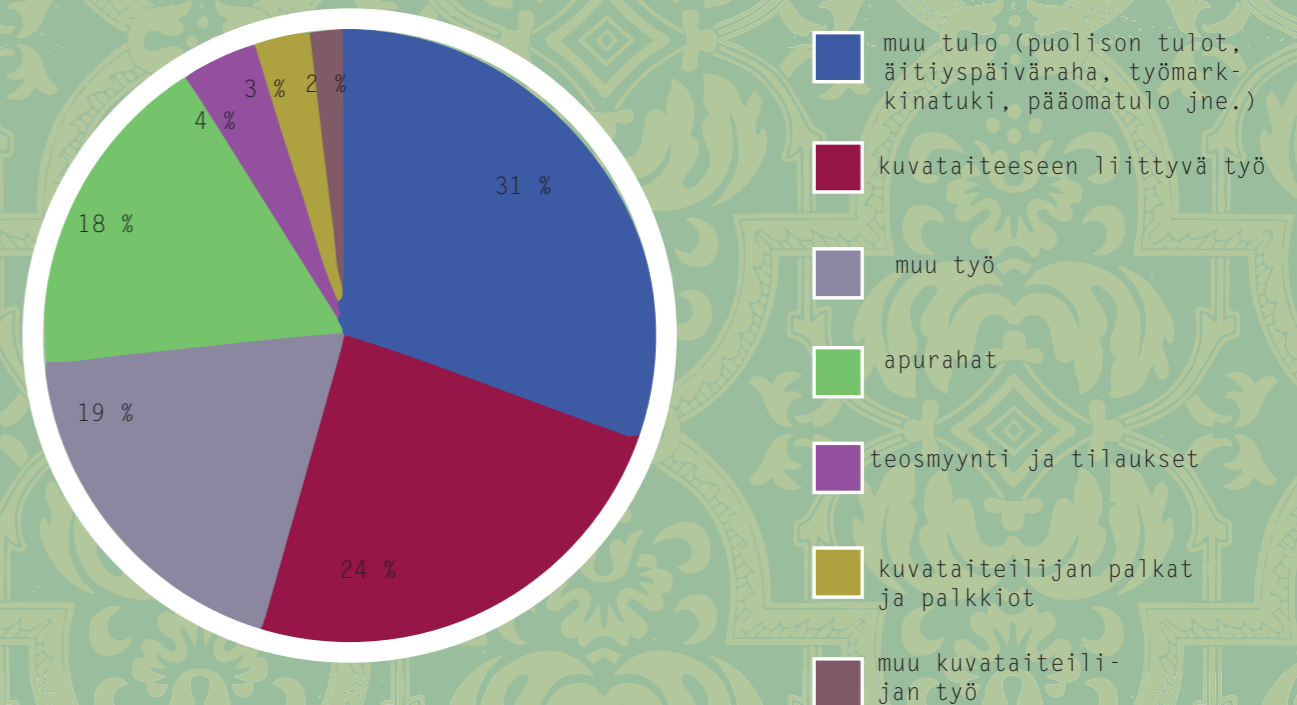
Voidaan ajatella, että taiteilija on työmarkkinoiden näkökulmasta byrokratian kanssa temppuileva väliinputoaja. Eri viranomaiset tulkitsevat taiteilijan ammattia eri tavoin. Yhteiskuntajärjestelmällemme taiteilijan työ on vieras käsite. On helpompaa tunnistaa palkkatyö tai yrittäjäyys. Taiteilijan toimeentulo ja sosiaaliturva ovat koulutus huomioon ottaen yhteiskuntamme heikoimpia. (Cronberg 2010, 10.) 70 % kuvataiteilijan ammatissa toimivista kuvataidekyselyyn vastanneista koki kuvataiteilijan toimeentulon haastavana. (Herranen, ym. 2013, 70.)

Harva taiteilija elää pelkästään taiteen tekemisellä. Satunnaiset ja lyhyet työsuhteet, vaihtelevat tulot, työsuhteiden päällekkäisyydet, ja sivutoimet ovat tyypillisiä taiteilijan työlle. Vain vajaa puolet taiteilijoista vastaa työlainsäädännön ja peruspalkkatyön kategorioita. Loput toimivat näiden kategorioiden ulkopuolella joko vapaana taiteilijana tai freelancerina. Näin ajateltuna työlainsäädäntö ja taiteilijan työ eivät kohtaa. Työmarkkinoiden parhaimmassa asemassa ovat ne taiteilijat, jotka ovat jatkuvassa työsuhteessa. (Cronberg 2010, 16.)

Kuvataiteilijoiden toimeentulo rakentuu usein monesta osasta (Kuvio 2). Kuvataiteilijan vuosittainen mediaanitulo teosmyynnistä vuonna 2000 oli 3532 euroa. Suurin osa (64 prosenttia) tienasi vuosittain teosmyynnillä alle 5000 euroa. 81 prosenttia taiteilijoista ansaitsi teosmyynnistä alle 10 000 euroa vuodessa. (Cronberg 2010, 21.)

Apurahojen osuus kuvataiteilijan toimeentulossa on tärkeä. Apurahoja on monenlaisia. Ne voivat taiteilijalla olla esimerkiksi kohdeapurahoja, työskentelyapurahoja ja näyttökorvausapurahoja. Vuonna 2011 kuvataiteilijan ammattikuvaa arvioivaan kyselyyn vastanneista kuvataiteilijoista apurahaa sai 41 prosenttia. Vuonna 2011 apurahojen määrät vaihtelivat 160 eurosta yli 24 000 euroon. Vastaajista ainoastaan neljä prosenttia oli saanut apurahoja vähintään valtion vuotuisen taiteilija-apurahamäärän verran (runsas 19 000 euroa v. 2011). Jos kaikki vuonna 2011 jaetut kuvataiteilijoiden apurahat laskettaisiin yhteen ja jaettaisiin tasan, yhtä vastaajaa kohti apurahan suuruus olisi 2800 euroa vuodessa. (Herranen, ym. 2013: 96-97.)

Kuvataiteilijana toimivien tärkein toimeentulolähde vuonna 2011

Kuvio 2. Kuvataiteilijoiden toimeentulon rakentuminen. (Herranen, ym. 2013, 94)

Toimeentuloa koskevien laskelmien mukaan suomalainen taiteilija elää taiteellaan vain 50-prosenttisesti. Vastaava luku Norjassa on 70 prosenttia. Tanskalaisiin verrattuna Suomen valtion myöntämä kokonaistuki taiteelle on kolmasosa Tanskan tuesta. Ruotsiinkin verrattuna ero on huomattava. Suomalainen taiteilija elää siis heikommalla toimeentulolla kuin väestö ylipäänsä, mutta myöskin heikommalla toimeentulolla kuin pohjoismainen kollegansa, taiteenalan riippumatta. (Cronberg 2010,43-44.)

Kuva 9. Baldessari, John.
Tips for Artists Who Want
to Sell, 1966-68. (Art
History. About. 2013.)

TIPS FOR ARTISTS WHO WANT TO SELL

- GENERALLY SPEAKING, PAINTINGS WITH LIGHT COLORS SELL MORE QUICKLY THAN PAINTINGS WITH DARK COLORS.
- SUBJECTS THAT SELL WELL :
MADONNA AND CHILD, LANDSCAPES,
FLOWER PAINTINGS, STILL LIVES
(FREE OF MORBID PROPS
DEAD BIRDS, ETC.), NUDES, MARINE
PICTURES, ABSTRACTS AND SUR-
REALISM.
- SUBJECT MATTER IS IMPOR-
TANT: IT HAS BEEN SAID THAT PA-
INTINGS WITH COWS AND HENS
IN THEM COLLECT DUST
WHILE THE SAME PAINTINGS
WITH BULLS AND ROOSTERS SELL.

4.3 TAITEEN MARKKINOINTI

Taidepiireissä tunnutaan paheksuvan kaupallisuutta, mainontaa ja sitä, että yritetään vedota suuriin yleisöihin. Samalla kuitenkin harmitellaan sitä, että teoksilla ei ole katsojia eikä ostajia. Tämä on mielestäni kiusallinen noidankehä.

Keskusteluissa, kirjoituksissa ja haastatteluissa nousee useissa yhteyksissä esiin taiteen ja kaupallisuuden kaksijakoinen suhde. Vastakkain asetetaan taide itseisarvona ja niin kutsuttu hyötytaide. Se mikä myy tai ei myy ei saisi määritellä taiteilijan työtä. Taiteilija kilvoittelee jatkuvasti itsensä kanssa oman tuotantonsa parantamiseksi. (Cronberg 2010, 11.)

On ristiriitaista, että taide ei saisi olla asiakaslähtöistä, mutta silti sen avulla tulisi elää. Kaupallisuus koetaan ongelmana. Taiteella on paljon sanottavaa, mutta tuntuu siltä kuin se pitäisi etäännyttää juuri pienelle, taiteen tuntevalle joukolle. Taide puetaan usein sanoiksi siten, ettei se ole enää millään tavalla yleistajuista. Monesti tuntuu jopa siltä, että

sivistyssanojen kätköihin piilotetaan monesti teoksen keskeneräisyys tai yksinkertaisesti sisällöttömyys. Jani Leinonen käsittelee taiteen ja kaupallisuuden ristiriitaa teoksessaan Taidesupermarket Pikasso (Yle 2006; Kuva 2.)

Apuraha- ja näyttelyhakemukset vaativat taiteilijalta kykyä ”myydä itsensä”. Täytyy keksiä keinot, joilla erottautuu satojen tai tuhansien hakijoiden joukosta. Kilpailu on kovaa, mikä aiheuttaa kateutta ja herättää epäonnistumisen tunteita kollegoiden keskuudessa. On oltava erityislaatuinen idea, osattava kertoa se sekä kavalisesti, että kirjallisesti, otettava ammattimaiset teoskuvat, pystyttävä puhumaan vakuuttavasti lehdistölle, rakennettava ammattitaitoisen näköinen portfolio. On tehtävä itsestään brändi, jonka voi myydä eteenpäin. Mikäli siis aikoo ”niittää taiteilijan mainetta” ja päästä mukaan kansainvälisiin projekteihin.

Kuva 10.

Jani Leinosen Taidesupermarket Pikasso toi kuvataiteen lähemmäs ihmistä hyödyntäen mainonnan periaatteita. (Yle 2006)

Tarvitseeko taiteen ja viihteen kak-sijakaisuutta ja negatiivista suhdetta korostaa? Taiteen oikeanlainen markki-nointi ei ole läpeensä pahasta. Mie-lestäni taide voisi ottaa oppia ongel-miinsa mainonnan piiristä lisätäkseen saatavuutta, tietoisuutta ja taloudel-lista hyötyä taiteen tekijälle. Eikö taide voisi kohdata laajempia yleisö-jä, jos samassa paketissa olisi tuot-tajan rohkeus, myyntimiehen puheet ja taiteilijan vankka käsityötaito? Hyvä ammattitaito menee hukkaan, mikäli taide ei pääse ihmisten arkeen ja käy-täntöihin mukaan. Brändäystä, teosten laaja-alaisuutta ja asiakaslähtöisyyt-tä ei pidetä kuitenkaan edelleenkaan tärkeänä taiteen piirissä.

Kuvataiteilijan ammatissa tulevaisuu-nessa tarvittavia osaamisalueita on listattu ja pyydetty arvioimaan kuva-taiteilijoille teetetyssä kyselyssä. Kyselyyn näitä osa-alueita on listattu yhteensä 34. Näiden osaamisalueiden joukossa brändäys, kaupallistaminen ja tuotteistaminen sijoittuivat sijalle 29, asiakaslähtöisen toiminnan peri-aatteet sijalle 30 ja yhteiskunnal-lis-poliittinen vaikuttaminen sijalle 32. Viimeksi mainitun alapuolelle si-joittuivat ainoastaan johtamistaidot sekä toinen kotimainen kieli (ruotsi-tai suomi). (Herranen, ym. 2013, 140.)

5 HYVÄN TAITEEN METSÄSTYS

Hyvän taiteen määrittäminen on hankalaa. Taiteilijat koh-taavat työssään monenlaisia asenteita. Ajassa on menty eteenpäin vanhan taiteilijamyytin ajoista, mutta merkkejä taiteilijan ainutkertaisuudesta on näkyvissä edelleen. Mitä tarkoittaa nykyään menestyvä taiteilija ja onko taiteesta tullut tylsää?

Taiteen takana pyörivät koneistot ovat valtavat. Koneistot määrittelevät myös taiteen yhteiskunnallisia järjestyksiä: kuka taiteesta pääsee nauttimaan ja missä? Jotta taide pää-sisi lähemmäs ihmistä, vaihtoehtoiset taidemuodot ovat nou-sussa.

5.1 MYYTTINEN TAITEILIJAJA

Cronberg lainaa raportissaan (2010, 10) pohjoiskarjalalaista kuvataiteilijaa. Lainauksesta käy hyvin ilmi yleinen suhtautuminen kaupallisuuteen taiteilijan näkökulmasta.

”Itse koen kuvataiteilijana, että taiteen on pystyttävä olemaan vastavoimana kaupallisuudelle ja markkinavoimille, taiteella on myös yhteiskunnallisia ja yhteisöllisiä merkityksiä. Se, mikä myy, ei saa määrittää sitä, mitä taiteilija tekee. Taiteen tulisi säilyttää vapautensa ja riippumattomuutensa, se on myös luovuuden elinehto.”

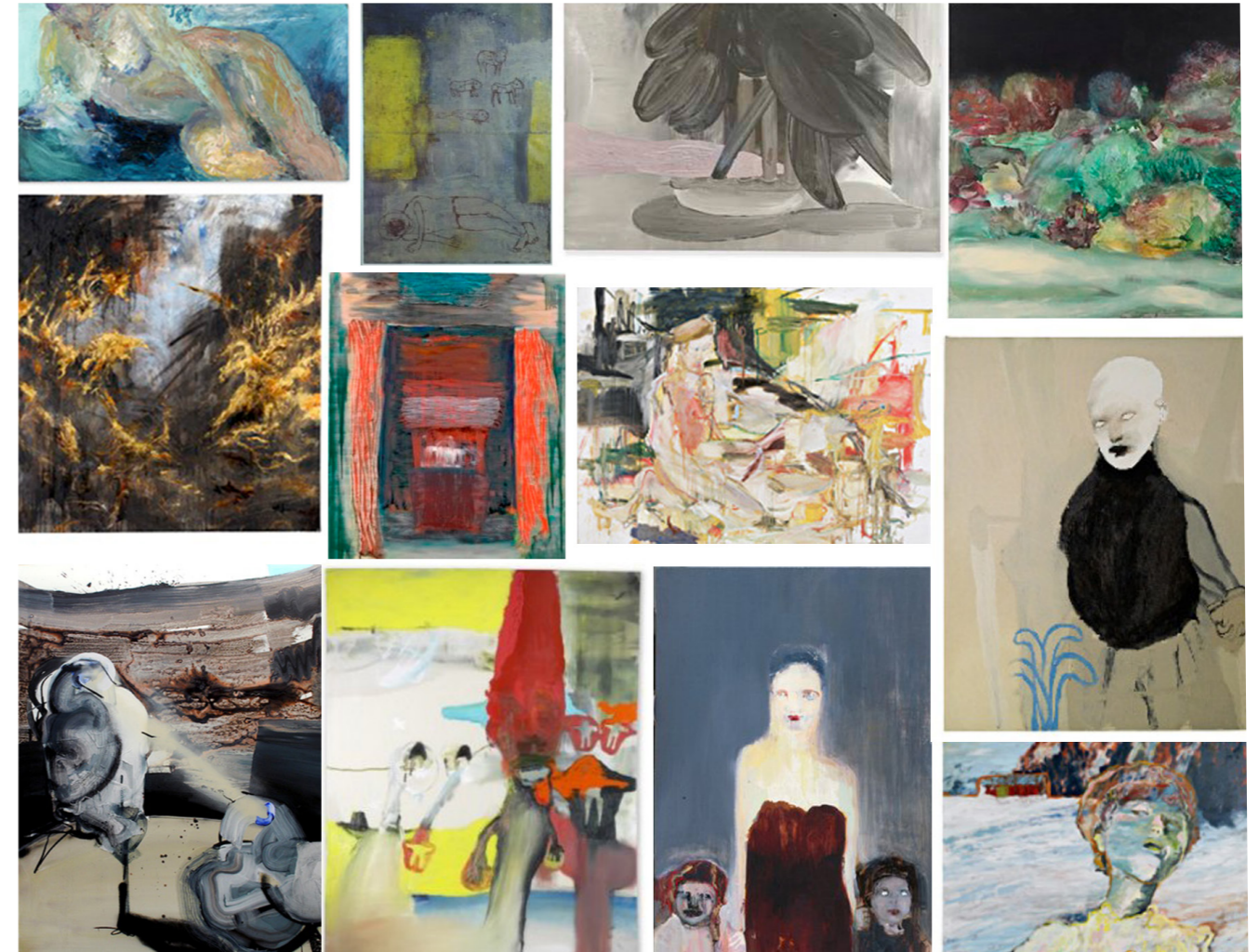
Taiteilija terminä nostaa monen mieleen kliseisen ajatuksen: taiteilija seisoo galleriassa baskeri vinosti päässä, ylimielinen hymy kasvoillaan. Hän seurustelee ihmisten kanssa avajaisissa, puhuu, edustaa, kerää kohteilaisuuksia. Tämä taiteilija ajattelee olevansa erityinen, uniikki, ainutkertainen, korvaamaton. Taide ja taiteilija ovat nostettuna valokeilaan. Jos teokset eivät kerro mitään, taiteilija selittää sitäkin enemmän. Näytellytekstien ja -tiedotteiden korukielikumisee tyhjiyttään. Museokäynnistä saattaa jäädä tyhjä olo.

”Pelkään, että taide ei muuta minua- yhä useammin teoksesta jää käteen luuranko, ei oivallus”

(Karila 2013.)

Taiteilijan ainutkertaisuuden illuusiosta huolimatta vaikuttaisi siltä, että tämän päivän nuorilla taiteilijoilla on tietty muoti, jonka mukaan teokset useimmiten tehdään. Erityisesti tämä näkyy maalaustaiteessa. Onko taiteesta tullut tylsää? Ehkäpä kyseessä onkin aikalaistemme tyyli, joka vuosisatojen päästä nimitään joksikin taidehistorialliseksi ismiksi. Ehkäpä 2010-luvun taiteilijat edustavat taidehistoriallisesti katsottuna tyyli-suuntaa, jonka nimi voisi olla vaikka ammatillisamatörismi.

Esimerkiksi Art of Basware- nuoren taiteen kilpailun voittajateokset ovat viime vuosina olleet keskenään hyvin samantapaisia (Kuva 11).

Kuva 11. Kuvakooste osasta voittajateoksia vuosilta 2000–2013. (Nuoren kuvataiteen kilpailu. The Art of Basware 2013.)

Voittajateokset ovat useimmiten osin abstrakteja, osin esittäviä maalaamalla toteutettuja teoksia, joissa ”uniikki” maalausjälki näkyy. Ne esittävät vähän, mutteivät liikaa. Gallerioissakin näkyvillä olevat nuoret taiteilijat vaikuttavat kaikki keksineen ihan oman tyylinsä tehdä, mutta mikään teoksis- ta ei kuitenkaan jää mieleen. Tuntuu, että yrittäessään luoda jotakin, joka ei sovi normistoon, nuoret taiteilijat luovatkin keskenään täysin samanlaisia teoksia.

Samasta asiasta kirjoittaa Helsingin Sanomien Timo Valjakka. Kritiikissään hän pohtii kolmea nykymaalausnäyt- telyä, joiden teoksissa on havaittavissa huomattavissa enemmän yhtäläisyyksiä kuin eroja. Kuvataidetta uhkaa uusi akateemisuus. Valjakan mukaan nyky- maalauksen resepti on selvä: ”Valitaan esittäviä ja ei-esittäviä aineksia, usein luontoon viittaavia, ja sekoi- tetaan ne keskenään. Lisätään näkyvää maalinkäsittelyä ja harsomaisen kuul- tavia tai paksusti repeileviä väliti- loja, joista kuva-aiheet nousevat tai joihin ne näyttävät painuvan. Kuvaan kuuluu, että esittävät aiheet on usein maalattu tietoisesti amatöörimäisesti ja ironisesti.” (Valjakka 2013.)

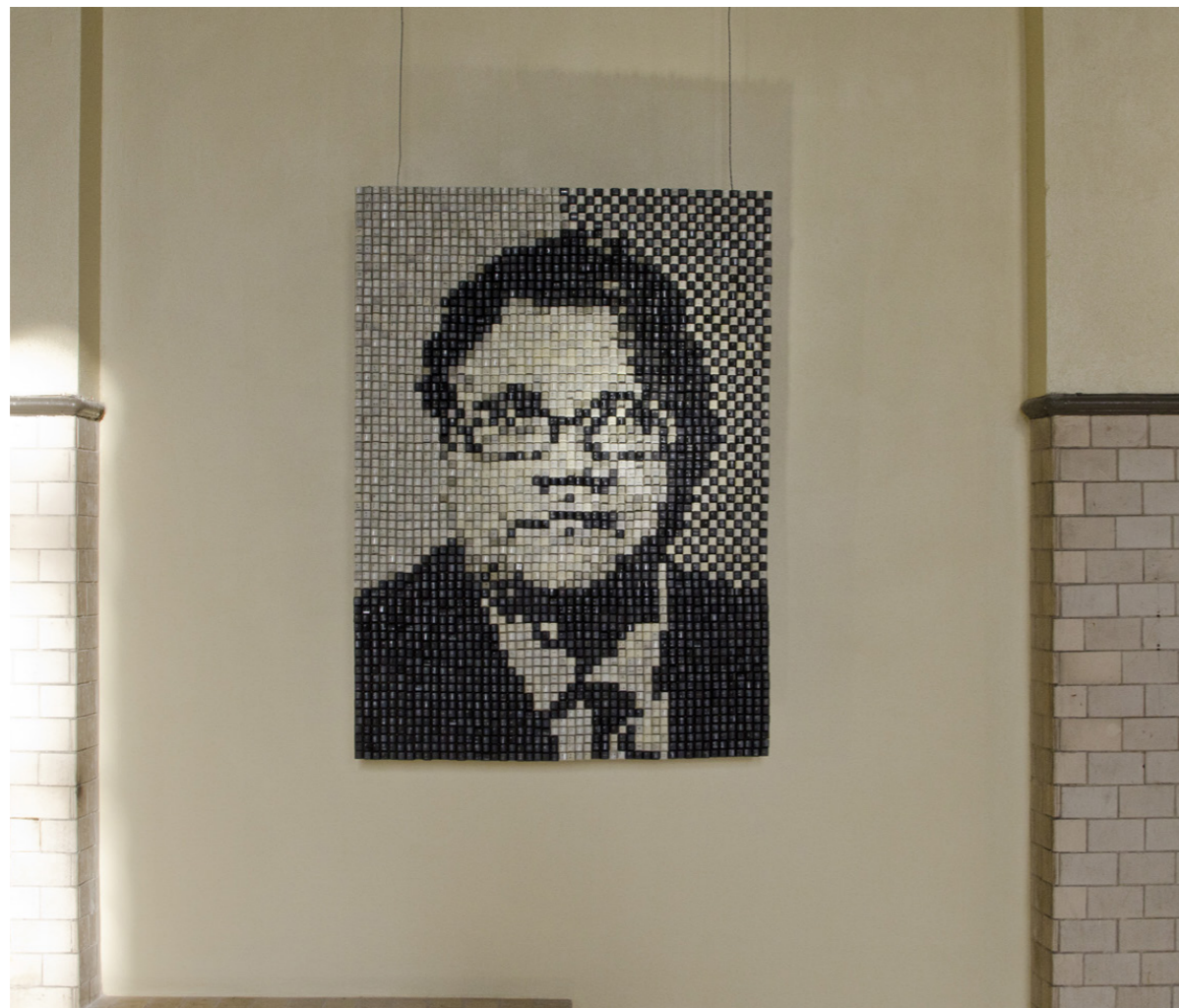
Harri Mäcklin (2013) pohtii samaa il- miötä Helsingin Sanomien näyttelykom- mentissaan. Taidehistoriasta tai luon- nosta innoituksensa saanut kuva-aiheet yhdistetään spontaaniin sivellintyös- kentelyyn. Kangas on peitetty mitä erikoisemmilla tekniikoilla, maaliai- neen materiaalisuutta korostaen. Te- osten sisältö on maalaus itse. Mäcklin (2013) harmittelee, että kyseessä al- kaa olla loppuun kulutettu nykymaala- uksen vakioresepti. Mediakeskusteluja sävyttää huoli siitä, että nykytaide ei osoita katsojalle mitään (Karila 2013). Mitä voi saada irti teoksesta, joka ei sisällöttömyyden lisäksi osoi- ta edes teknistä taituruutta?

Aikoinaan taiteilija oli vankka käsi- työn ammattilainen, joka toteutti tila- uksesta juuri sen, mitä asiakas häneltä pyysi. Kun taiteilija jaksoi nöyrästi tehdä töitä, hän saattoi osoittaa tai- tonsa, saada asiakaskuntaa ja lopulta vuosien jälkeen itse lisätä omaa il- maisuaan teokseen hitusen kerrallaan. Missä vaiheessa taiteilijuudesta tuli oman erityisyytensä ilmaisemiseen tar- koitettu väline?

”Mistään ei löydy yhtä tur- hantärkeää, pätemisher- kää ja kateellista porukkaa kuin taidepiireistä.” (Ka- rila 2013.)

Moni taiteilija kieltäytyy markkinoi- masta itseään tilaustyön toteuttajana. Tilaustyön tekeminen voi tarkoittaa taiteilijalle esimerkiksi sitä, että joutuisi tinkimään omasta ainutkertai- suudestaan, joutuisi luopumaan omista ideoistaan, myymään sielunsa mainos- maailmalle. Tuntuu melkein siltä, että on epätaiteilijamaista tehdä mitään, mitä muuta haluavat. Jos haluaa olla oikea taiteilija, kuvien tekemisen tu- lisi olla mystinen, sisäinen pakko. Jos ei näin ole, ei sovi yleisesti hy- väksytyyn taiteilijan muottiin. Kuva- taiteilijakyselyyn vastanneista 77 % piti kuvataiteilijan ammatti-identi- teetin tärkeimpänä osatekijänä nimen- omaan taiteellista näkemystä. (Herra- nen, ym. 2013, 85.)

Eivätkö populaarit lähtökohdat voisi joskus toimia myös taiteen puolesta? Tilaustyö voi olla paljon muutakin kuin muotokuvamaalaus naapurintädistä. Opiskeluaikanaani tilaustyönä tehdyt taideteokset ovat olleet ainoa kei- no saada palkkiota tekemästani työs- tä. Jos tilaustyöt arkipäiväistyvät, kuilu taiteilijan ja ostajan välillä pienenee, mikä lisää taiteen lähes- tyttävyyttä ja saatavuutta. Asiakkaan määrittelemien rajojen puitteissa on mahdollista luoda vahvaa ilmaisua. Jos- kus jopa vahvempaa kuin ilman rajoja. Kuvataidekyselyssä kyky ottaa huomioon asiakkaan toiveita oli tärkeää 13 pro- sentille vastaajista, tilaustöitä piti tärkeänä ainoastaan kuusi prosenttia vastaajista. (Herranen, ym. 2013, 85.)

Kuva 12.
Outi Vihlman: Push the button 2011.

Omassa taiteessani olen yrittänyt irtisanoutua taiteilijan ainutkertaisuuden leimasta. Moni tekemäni teos on sellainen, että periaatteessa kuka tahansa olisi voinut tehdä sen annettujen ohjeiden mukaan. Esimerkiksi teokseni Push the button (Kuva 12) on toteutettu seuraamalla tekemääni ristipistomallia muistuttavaa kaaviota. Työskentelyni on sääntillistä, suunniteltua, tarkkaa ja siitä johtuen monesta näkökulmasta katsottuna tylsää. Taiteilijan työ voi olla aivan arkipäiväinen ammatti, jossa työskentely tapahtuu arkisin kahdeksasta neljään.

5.2 TAIDE JA MENESTYS

Miten määritellään hyvä ja menestynyt taiteilija? Yleisesti ajatellaan, että sellainen taiteilija, joka onnistuu saamaan apurahoja, on menestyvä. Voisi myös ajatella, että raaditetun galleriahaun läpäissyt taide on hyvää, tai että kansainvälisiin residensseihin hyväksytyt taiteilijat ovat hyviä. Jotkut näkevät menestyksen merkinä myös esimerkiksi sen, että teos hankitaan jonkin museon kokoelmiin. Juuri kansainvälistyminen on ilmiönä yleistynyt viime vuosina. Osin humoristisestikin voi sanoa, että nykytaiteilijoita tapaa tätä nykyä helpoiten lentokentällä, toteuttamassa menestyksen tähtikulttia. (Kuvataide muutti lentokentälle 2011.) Tätä imagoa tuntuu ylläpitävän myös media.

Kun sitten määritellään taidetta, halutaan erotella jyvät akanoista: hyvä taide täytyy voida erottaa huonosta. Vastikään uutisoitiin, että onnistuneen tai oikeutetun taiteen määritte-

lemiseksi on Aalto-yliopiston toimesta tekeillä viralliset hyvän taiteen kriteerit (Peltola 2013). Kun kerran taiteesta on niin vaikea puhua, sille täytyy määritellä säännöt.

Aalto-yliopiston tavoitteena on kehittää parin vuoden sisällä taiteen arvioimiseen kehitetty mittaristo, jonka perusteella voidaan sanoa, mikä on hyvää taidetta ja mikä ei ole taidetta lainkaan. Hanke on Suomen mittakaavassa uusi ja harvinainen myös kansainvälisesti. Hyvän taiteen määritteleviä kriteereitä ei tänä päivänä ole olemassa. Taiteellisesta toiminnasta on tarkoitus arvioida mm. alkuideaa ja sen onnistumista, vaikuttavuutta, teoksen herättämää huomiota, kansainvälisiä palkintoja ja teoksen kytköksiä yhteiskuntaan. (Peltola 2013.)

Kuvataideakatemian professori Maaretta Jaukkurin mukaan tämänkaltaiselle arviointisysteemille on kysyntää. Nykytaiteen piirissä keskustellaan usein siitä, onko se hölynpölyä vai ei. Tämä pohjautuu juuri selkeän kriteeristön puuttumiseen. (Peltola 2013.) Saattaa olla, että juuri tällainen määrittely ja arvottaminen lisäävät entisestään taiteen elitististä asemaa, kilpailua ja jaottelua. Kaikki taide ei ole hyvää, mutta taidetta tehdään niin monenlaisista lähtökohdista, että vaikuttaa epätodennäköiseltä, että yksi kriteeristö sopisi arvioimaan taidetta yhtenäisenä kokonaisuutena.

5.3 TAITEEN HIERARKIAT

Taiteen rakenteet ovat valtavat. Toiminta on järjestäytyneyttä ja organisoitua niin säilyttämistä, tuottamista kuin tarjoamistakin varten. Meillä on kaupunkien museot, maakuntamuseot, valtakunnalliset museot, kulttuuriministeriö, vientiorganisaatiot, kulttuuri-instituutit, oppilaitokset, yliopistot, säätiöt, media. Taide on jo rakenteensa puolesta järjestäytyneyttä hierarkiaa. (Kuvataide muutti lentokoneeseen 2011.)

Euroopan museoissa arvioidaan olevan n. 26 miljardia esinettä. Näistä vain kaksi prosenttia on museoissa esillä. Loput teokset ovat museoiden varastoissa. Suomessa uusia esineitä talletetaan museoiden kokoelmiin n. 60 000 kpl, näistä taideteoksia on vuosittain n. 8 000. Varastot eivät voi kasvaa ikuisesti. Säilyttäminen ei välttämättä palvele yleisöä, eikä taidetta itseäänkään, mutta teosten hävittäminen on hankalien pykäliden takana. Villu Jaanison autonrenkaista tekemän Kumiankka-teoksen ei ole tarkoitus kestää ulkona vuosikymmeniä. Teos kuuluu

Tampereen Taidemuseon kokoelmiin ja on sovittu, että se voidaan sieltä myös aikanaan poistaa. (Viljanen, 2013a; Kuva 13.)

Hierarkia tai nokkimisjärjestys ilmenee myös käytännön tasolla. Valitettavan usein tuntuu siltä, että kateus ja kilpailu määrittelevät nuoren taiteen ja kokeneen taiteen rajoja. Käytännössä tämä näkyy esimerkiksi siinä, että opiskelijoiden taide ei saa joutua sekoitetuksi ammattitaiteilijoiden tekemään taiteeseen. Taideopintojeni aikana olen huomannut, että galleristit tuntuvat pitävän tärkeänä sitä, että opiskelijoiden ”harjoittelutaide” ja oikeiden taiteilijoiden ”aito taide” erotetaan toisistaan niin tiedotteissa, teosluetteloissa kuin ripustuksessakin.

Eriarvoistamisen vastustamiseenkin on pyritty. Eräs maailman merkittävimmistä taidemuseoista on uusinut ripustuksensa perusteellisesti. Tate Britain, joka esittelee brittiläistä taidetta 1500-luvulta nykypäivään,

Kuva 13. Villu Jaaniso: Kumiankka 2003.
Kuva: Jenniina Nummela.

on riisunut taideteosten yhteydessä katsojalle annettavan laajemman informaation kokonaan. Näin ollen teemaattinen ripustus on unohdettu ja yksittäisiä mestariteoksia ei nosteta esille. (Kantokorpi 2013.)

Idean tasolla näen jotakin kiinnostavaa siinä, että mikään teos ”ei nouse ylitse muiden”. Valitettavasti käytännössä tämántapainen ratkaisu pikemminkin korostaa taiteen elitististä asemaa. Jos olet kouluttanut, tiedät sanomattakin, mitä teos käsittelee. Teos etäännytetään yhä enemmän katsojasta, joka tietämättömyydessään ei saa taiteesta sitäkään vähää irti, mitä yleensä.

Kuvataideakatemian entinen rehtori mainitsee Ylen uutisissa nykytaiteen ongelmaksi juuri sen, että siitä kirjoitetaan ja kerrotaan niin vähän. Kerrota ei ole hänen mukaansa tarpeeksi informatiivista. Teosten katsojakunta haluaa tietää, mistä puhutaan, jotta voisivat ymmärtää taideteoksia paremmin. (Galleristeja sapettaa taidekriitikin vähyys 2011.)

Otso Kantokorpi kommentoi ilmiötä kriitikissään:

”Paremmiin koulutetut ja rikkaat eivät kaipaa lisäinformaatiota. He haluavat tadenautintonsa ikään kuin ”puhtaana”. Vähemmän koulutetut ja alemmista sosiaaliryhmistä tulevat näyttelyvieraat puolestaan arvostavat teoksista tarjolla olevaa informaatiota. He haluavat oppia.” (Kantokorpi 2013)

Kantokorpi ihmettelee, että eikö verovaroilla ylläpidetyn museon tulisi tuottaa kansalaisille kulttuurista ja sosiaalista pääomaa tasapuolisesti ja jakamattomasti. Kantokorven mukaan ilman teosinformaatiota esitetty valikoima on kuratoriaalista vallankäyttöä ilman julkituotuja perusteita. (Kantokorpi 2013.)

Vanhat asenteet tuntuvat puhuvan edelleen gallerianäyttelyjen ja museoiden puolesta, koska juuri sieltä saa kallisarvoisen rivin ansioluetteloon. Tämä ei kuitenkaan ole taiteen ainoa puoli ja on mukava huomata, että yhä etenevässä määrin taidetta näkee julkisten tilojen, sairaaloiden ja virastojen seinillä. Kuitenkin olisi mahdollista, että taiteen näkyvyyteen panostettaisiin paljon enemmän. Suomessa esimerkiksi katutaidekulttuuri on hyvin pientä verrattuna moniin Euroopan maihin.

5.4 VAIHTOEHTOISIA TAIDEMUOTOJA

Yksi galleriakulttuuria vastustamaan syntyneistä ilmiöistä on katutaide. Yleensä perinteistä taidetta on tehty kestämaan vuosisatoja, katutaide on olemassa vain hetkellisesti. Katutaiteella on aina yleisöä. Mitä enemmän tiettyä kuvaa levittää, sitä tärkeämmiltä se alkaa ihmisten silmissä näyttää. Dokumentissa Exit through the giftshop pohdiskellaan katutaiteen ja kaupallisuuden suhdetta. Tämän päivän katutaidettakin vaivaa kaupallistuminen. Ostavan yleisön toimesta suosittujen tekijöiden katutaide nostettiin parrasvaloihin. Katutaide siirtyi gallerioihin, joissa kuuluisat katutaiteilijat myyvät teoksiaan kymmenien tuhansien eurojen hintaan. (Banksy, 2010.)

Tätä ilmiötä hyödyntämällä uuden polven katutaiteilija Mr Brainwash päätti tulla taiteilijaksi. Maailman kuuluisimman katutaiteilija Banksyn tyyliä ja toimintaa neuroottisesti matkimalla Thierry Guetta loi taidespektaakkelin, jossa hän toimi supertaiteilijana kymmenpäisine työryhmineen täysin vaila koulutusta ja kokemusta alasta. Hän

nettosi näyttelystään miljardeja dollareita oikeiden nimien, mainonnan ja halvan sarjatuotannon avulla. Taiteilija oli niin varma onnistumisestaan, että luopui omasta ja perheensä omaisuudesta kokonaan näyttelyhenkilökunnan palkkaamista ja muita järjestelyjä varten. Dokumentti osoitti sen, että ammattitaitoa ei oikeastaan edes tarvita jos osaa lyödä itsensä oikeiden suhteiden ja nimien kautta läpi. Taiteilija itsekin tajusi, että katutaide ylihintaan ostava rikas taidekeräilijä on se osapuoli, jota kannattaa käyttää hyväksi. Se, että tällainen on mahdollista, herättää monenlaisia kysymyksiä taiteesta, etiikasta ja kaupallisuudesta. (Banksy, 2010.)

Katutaidettakin on monenlaista. Esimerkkejä löytyy läheltä ja kaukaa. Tukholman metrossa taide on tuotu konkreettisesti kaupunkilaisten silmien eteen. Taidetta löytyy 110 kilometrin pituisen metroverkon 90 asemalta. (Kuva 14) Katsojien kokemusten mukaan taide parantaa ympäristöä ja valtaa kaupunkitilaa mainostajilta takaisin kaupunkilaisille. Taide elävöittää betonitunneliteita. (Viljanen, 2013b.)

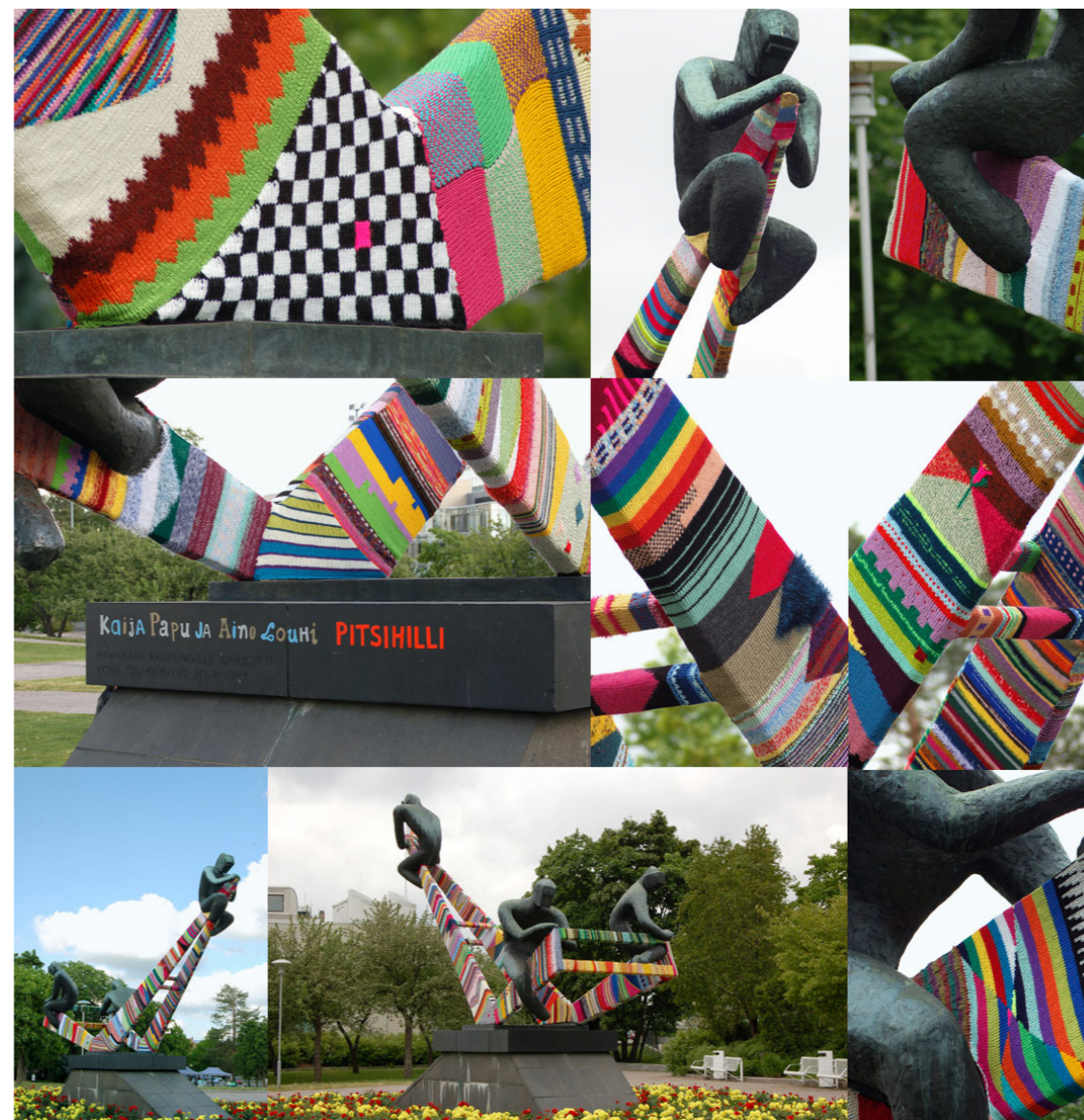
Kuva 14. Tukholman metrossa on monenlaisia taideteoksia (Visit Sweden 2013).

Entäpä yhteisötaide, ympäristötaide, roskataide, digitaalinen taide tai asiakaslähtöinen taide? Näitä suosi-
malla voisimme kantaa pienen korren
kekkoon ekologisuuden huomioimiseksi ja
sosiaalisten tarpeiden täyttämiseksi.
Tai mitä voisimme tehdä, että suurem-
pi osa museoiden kokoelmista päätyisi
julkisiin tiloihin: virastoihin, ho-
telleihin, sairaaloihin ja toimistoi-
hin, ihmisten näkyville? Erikoisista
paikoista löytynyt taide ilahduttaa.
Esimerkiksi neulegraffitit elävöittä-
vät kaupunkikuvaa Hyvinkäällä, jos-
sa Mauno Oittisen Hitsaajat patsas on
päällystetty käsintehtyillä neuloksil-
la (Kuva 15).

Jos kerran nykyään kaikki muu kuin tai-
de on niin helposti saatavilla, kuka
jaksaa enää nähdä vaivaa päästäkseen
taiteen lähelle? Erkki Pirtola ehdot-
taa, että taiteilijat otettaisiin sis-
älle yhteiskuntaan. Taiteilijat voi-
sivat luoda atmosfäärejä, värikkäitä
seiniä peruskouluihin. Taiteen tulisi
olla näkyvä osa yhteiskuntaa. (Kuva-

taide muutti lentokoneeseen 2011) Jos
maailma muuttuu yhä visuaalisemmaksi,
miksei taide seuraa perässä? Kuvatai-
dekyselyyn vastanneista kuvataiteili-
joista teosten laajaa puhuttelevuutta
piti tärkeänä 10 % vastaajista. (Her-
ranen, ym. 2013, 85.)

Helsingin taidehallin uusi johtaja
Jani Förster haluaisi Pirtolan lail-
la uudistaa museon vanhoja käytäntöjä.
Förster toivoisi, että taidepiirien
laitamilta löytyisi joku, joka ottaisi
kantaa ja kyseenalaisiksi institu-
tioiden käytäntöjä siten, ettei taide-
keskustelu juutu pelkästään Guggenhei-
miin. Mitä kuvataide on, ja ovatko sen
sisällöt relevantteja? ”Musiikissakin
ihmiset ovat ymmärtäneet, että sitä
voi vahvistaa elektronisesti, eikä se
ole sen takia huonompaa. Kuvataitees-
sa keskustelussa suuren yleisön kanssa
ollaan jäljessä.” (Kotirinta 2013.)

Kuva 15.
Neule-
graffitit
elävöittät
kaupunki-
maisemaa
Hyvinkäällä.
Kaija Papu
ja Aino Lou-
hi, Pitsi-
hilli, 2009.
(Papu, K
2013.)

Cronberg ehdottaa taideyleisön määrän kasvattamista tuomalla kasvavan trendin mukaisesti taidetta lähemmäs arkea. Valtio, kunnat, yhdistykset ja yritykset voisivat toteuttaa enemmän kummitaiteilijahankkeita ja prosentti-periaatetta, jolloin teoksia oli nähtävillä enemmän taidetapahtumissa ja julkisissa tiloissa. Hänen mukaansa taiteen tarjonta lisäisi myös taiteen kysyntää. (Cronberg 2010, 37.)

Cronberg lainaa raportissaan (2010, 14) keskustelua Taiteilija luovassa taloudessa- tilaisuudesta:

”Rakenteiden muuttaminen on mielestäni avainasemassa. Arvostus tulee siitä satsauksesta, joka taiteellisen työn tekemiseen tehdään. Ei ole taiteilijan asia vakuuttaa jatkuvasti ammattitaitoaan ja taiteen merkitystä. Yhteiskunnalliset satsaukset suoraan ruohonjuuritasolle luovat näköalan, jossa taiteellinen työ on osa tätä yhteiskuntaa ja sen kehittymistä inhimillisempään suuntaan.”

(Taiteilija luovassa taloudessa -keskustelutilaisuus Joensuussa 6.4.2010.)

6 MATKALLA TAITEILIJUUTEEN

Opiskelun loppumisen kynnyksellä on aika alkaa etsiä omaa paikkaansa taiteen kentällä. Silloin joutuu laittamaan itsensä likoon ja kyseenalaistamaan myös omia taidekäsitteisiään. Koulumaailman turva on jäämässä taakse. Sen jälkeen jokainen on vastuussa omasta taiteilijuudestaan. Mikä taide tavoittaa ihmisen, ja miten taide palvelisi yhteiskuntaa parhaalla mahdollisella tavalla?

On säilytettävä tietoisuutensa: joskus taide kompastuu omaan ainutkertaisuuteensa ja alkaa toistaa itseään. Miten voisi välttyä kaavoihin kangistumiselta ja muistaa matkalla olevat kompastuskivet?

6.1 OMAN TIEN KULKEMINEN

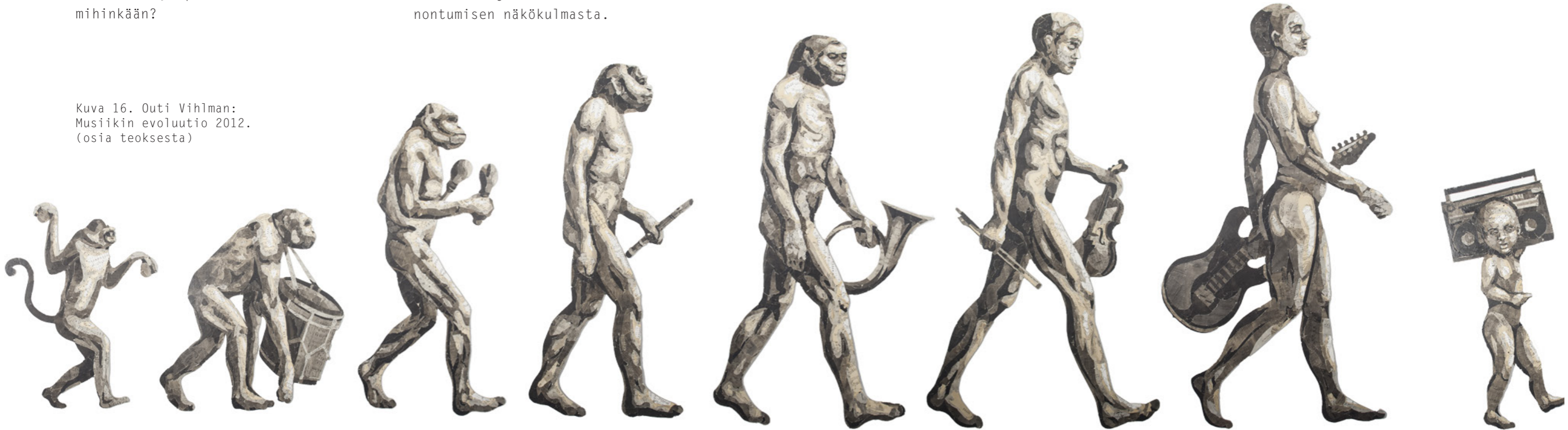
Omassa taiteellisessa työskentelyssäni olen jatkuvasti etsinyt perusteluja ja eettisiä oikeutuksia taiteen tekemiselle. Mitä kannattaa tuottaa maailmaan, jossa kaikkea on jo liikaa? Miksi teen tämän teoksen jos en saa sitä mihinkään myydyksi? Johtaako harjoittelu ja pään seinään hakkaaminen mihinkään?

Valmista kädenjälkeä ei tietystikään synny ilman harjoitusta joten monet teoksista epäonnistuvat ja päätyvät mappi ö:n kätköihin ja varastoon. Vaikka olen kuinka esteetikko ja materialisti, minun on ollut vaikea hyväksyä koulun tuottaman ”taidejätteen” määrää sekä ekologisesta että itsetunnon huontumisen näkökulmasta.

Asia on kiusannut minua niin paljon, että olen opintojeni alusta alkaen pyrkinyt tekemään roskataidetta taideroskan sijaan. Olen käyttänyt teoksissani lähes pelkästään kierrätettyä materiaalia. Ekologisten syiden ohella tämä palvelee myös kukkaroa. Jättemateriaali on ilmaista.

Lisäksi on mukavaa, että käyttämäni materiaalin takana on tarina: se on ollut olemassa jo jotakin muuta tarkoitusta varten.

Kuva 16. Outi Vihlman:
Musiikin evoluutio 2012.
(osia teoksesta)

En tiedä, paljonko työskentelyssäni on kysymys tyhjän paperin kauhusta, jota pyrin parhaani mukaan lieventämään sillä, että käytetty pinta sisältää jo omat elämän nähneet virheensä. Täten toimimalla olen kuitenkin voinut vapauttaa itseni uuden materian kuluttamisesta aiheutuvasta syyllisyydestä. Materiaalia olisi saatavilla pilvin pimein. Silti suurin osa tekee kaiken siten, miten on totuttu ja tyytyy olemaan ajattelematta asiaa sen enempää.

Koko opiskeluaikani on ollut painiskelua kaupallisen taiteen ja ”oikean taiteen” välimaastossa. Aikaisempi koulutukseni esinesuunnittelun arsaanina aiheuttanee sen, että minulle käyttötuote on aivan yhtä arvokas kuin taideteos. Arvostan muotoilua taiteen lajina, enkä pidä ongelmana sitä, että taide menisi hieman kaupallisempaan suuntaan, pikemminkin toivon, että siihen pyritään ja kannustetaan. Kaupallisuus ei ole sama asia kuin sisällöttömyys. Kestävä design on yhtä perusteltua kuin taidekin.

Suurta päänvaivaa on aiheuttanut myös se mihin kaikkeen taiteilijan oikeasti tulisi pystyä. Nykyaika pakottaa tehokkuuteen, nopeuteen ja näyttävyyteen: silloin taiteilijankin on opittava punnitsemaan omaa jaksamistaan työhyvinvoinnin näkökulmasta. Tietokoneella luonnostelu on ollut minulle suuri apuväline, joka säästää aikaa ja vaivaa ja materiaaleja. Esittävää muotokuvaa tai lähes mitä tahansa kuvaa maalattaessa tai rakennettaessa, luonnoksen voi yhtä hyvin heijastaa videotykillä tai piirtoheittimellä kankaalle, seinälle tai muulle pohjalle. Tämä on järkevää, jos muussa tapauksessa joutuisi painiskelemaan esittävyuden ongelman kanssa päivä- tai kuukausitolkulla. Jonkun mielestä tämänkaltainen ajattelu saattaa viedä pohjan havaintoon perustuvan piirustuksen opeilta ja taiteen tekemiseltä ylipäänsä. Itse ajattelen, että itsensä säästäminen on hyvinvoinnin edistämistä. Mielestäni taiteen tekemisen on tunnettava edes jossakin määrin tuotantotehokkaalta. Ainakin omalle itselle.

Eräässä loppukritiikissä pohdiskelin ääneen sitä, miten tunnen olevani taiteessa vähän musta lammas. Että teen sitä sun tätä vähän joka välineellä ja työskentelen monessa projektissa yhtä aikaa. Että en minä nyt oikeastaan tänne maalareidenkaan kritiikkiin kuuluisi, koska periaatteessa olen graafikko, mutta teen veistoa ja valokuvaa ja printtejä ja installaatiota ja nyt vähän maalaustakin. Mikähän minä sitten oikein olen jos ei minulla ole välinettä? Silloinen kritikkomme, kuvataiteilija Jukka Rusanen oli hetken hiljaa ja totesi: ”Mitäs jos oletkin vain taiteilija?”

Taidehistorian arvostettujen merkkipaalujen paino painaa edelleen ja käytännöt seuraavat hitaasti perässä. Kaikkien taiteilijoiden ei tarvitse olla havaintoon perustuvan piirustuksen tai maalauksen tekijöitä. Kaikkien taiteilijoiden ei tarvitse valita yhtä välinettä ja olla joko graafikko, maalari, piirtäjä tai kuvanveistäjä. Kaikkien taiteilijoiden ei tarvitse tehdä taidetta, joka pulppuaa tuskallisen sielun syövereistä. Kesti hyvin pitkään ennen kuin hyväksyin tämän puolen itsessäni. Sen innoittamana halusin kertoa omaa tarinaani myös muille.

Taide ja kaupallisuus ovat ilmiöitä, joista kumpakaan ei voi sulkea maailmasta pois. Näin ollen niiden on toimittava suhteessa toisiinsa. Maailma muuttuu. Siinä toimiakseen niin taiteilijan kuin taideopetuksenkin on muututtava. Tämä vaatii sinnikkyyttä ja panostuksia jokaiselta taiteilijalta. Se, että voisimme parantaa taiteen yhteiskunnallista asemaa ja taiteilijoihin kohdistuvia asenteita, vaatii sen, että olemme valmiita muuttamaan omia asenteitamme.

Mielestäni on jokaisen taiteilijan eettinen ja ekologinen vastuu pohtia omaa tekemistään myös vaihtoehtoisten menetelmien kautta, ja pyrkiä muuttamaan ikäviä taiteilijastereotyyppioita. Olemme kuvan tekemisen ammattilaisia, olemme siis juuri se kanava, jonka avulla voimme vaikuttaa minkälaista kuvamateriaalia maailmaan tuotetaan. Jotta voisimme vaikuttaa ympäröivän kuvaston laatuun, tulisi taiteen päästä näkyviin niin monessa paikassa kuin mahdollista. Muussa tapauksessa taiteen yhteiskunnallinen merkitys ei kasva ja taide muuttuu yhä marginaalisemmaksi osaksi kuvastoa.

Kuvataiteilijoille teetetyssä kyselyssä vastaus numero 134 tiivistää hienosti kuvataiteilijuuden sanoman. (Herranen, ym. 2013,166.)

”Taiteen kokeminen ja kohtaaminen on tärkeää. Visuaalinen, kaunis, hätkähdyttävä ja ihmeellinen, yllättävä maailma on kaikkien ympärillä tärkeää. Ihmismieli tarvitsee mielikuvitusta ja luovaa elääkseen tavalla tai toisella ja kaikilla on oikeus päästä osallisiksi. Kuvataiteilijat voivat olla porttina/oppaana tähän jokaiselle avoimeen maailmaan.”

6.2 TAITEILIJAN MUISTILISTA

Aina kuulee uutisia sitä, miten taas säästetään taiteesta. Kirjallisen opinnäytteen päätteeksi olen laatinut listan, johon on koottu lyhyesti esimerkkejä siitä, mistä taiteilija voisi omassa työskentelyssään säästää. Osalle nämä asiat ovat täysin itsestään selviä, eikä niitä tarvitse sen kummemmin miettiä. Omalla kohdallani olen kuitenkin huomannut, että joskus on hyvä pysähtyä miettimään ja ehkäpä pyrkiä kyseenalaistamaan myös omia näkemyksiään.

MUISTILISTA TULEVALLE TAITEILIJALLE

1. Säästä aikaa

- Ajattele kustannustehokkaasti: täytyykö piirtää mallista jos saman voi heijastaa?
- Muista sarjatuotannon mahdollisuus: pystytkö tekemään monta teosta yhdellä kertaa?
- Voiko jonkin osan tai teoksen printtauttaa käsin vedostamisen sijaan?
- Onko mahdollista tehdä värikokeilut tietokoneella ennen varsinaista teosta?
- Jos et halua aloittaa aina alusta: voitko versioida luonnoksia kopiokoneella tai skannerilla?

2. Säästä rahaa

- Voitko helpottaa taloudellista tilannettasi käyttämällä jättemateriaalia?
- Voitko säästää näyttelykuluissa pitämällä näyttelyitä julkisissa tiloissa, kahviloissa jne?
- Voitko apurahojen hakemisen lisäksi yrittää hankkia lahjoittajia tai sponsoreita?

3. Säästä luontoa

- Muista, että tietokoneella tehdyt kokeilut eivät vaadi materiaaleja.
- Onko teos mahdollista toteuttaa jättemateriaalista edes osittain?
- Voitko suosia työskentelyssäsi digitaalista lähestymistapaa, tehden vain sen, mikä on tarpeellista?

4. Säästä yleisöä

- Voitko ladata teokseeni sellaisia sisältöjä, että ne olisivat laajemmin ymmärrettäviä?
- Voitko ajatella olevasi yleisölle oivalluksia tarjoava taiteilija?
- Voitko tarjota yleisölle mahdollisuuden nähdä teoksia muuallakin kuin gallerioissa?

5. Säästä itseäsi

- Voitko tehdä enemmän yhteistyöhankkeita tai käyttää assistentteja?
- Voitko säästää jotain ensi kertaan, esimerkiksi seuraavaan näyttelyyn?
- Voitko pyytää apulaisia ripustuksiin tai jo tekovaiheeseen?
- Voitko käyttää alihankkijoita?
- Muista pitää tauko!
- Opettele nauramaan itsellesi.

LÄHTEET

- Cronberg, T. 2010. Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:6. Viitattu 31.10.2013. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/okmtr06.pdf?lang=>.
- Banksy. Exit through the giftshop 2010. Docventures 6. Taide. Yle TV2. 2.10.2013.
- Galleristeja sapettaa taidekritiikin vähyys, 2011, Uutisjuttuja, YLE, 19.10.2011. Viitattu 24.5.2013. <http://areena.yle.fi/tv/1325058>.
- Herranen, K., Houni, P., Karttunen, S. 2013. ”Pitäisi laajentaa työalaansa”. Kuvataiteilijan ammattirooli ja osamistarpeet tulevaisuuden työelämässä. Cuporen julkaisuja 21. Helsinki: Unigrafia.
- Hemmilä, H. 2013. Tuntematon joutilas. Kuvataiteilijan ammattiin suhtautumisen vaikeus henkilökohtaiselta ja yhteiskunnalliselta tasolta. Opinnäytetyö. Kuvataiteen koulutusohjelma. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu.
- Itkonen, S. 2011. Taidekuvan äärellä. Katso, koe, jaa. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Kantokorpi, Otso. 2013. Taidetta ilman tietoa. Kultakuume. Yle. Viitattu 23.5.2013. http://yle.fi/radio1/kulttuuri/kultakuume/kolumnit/taidetta_ilman_tietoa_40951.html.
- Kotirinta, P. 2013. Taidepiireihin tuli ravistelijä. Helsingin Sanomat 10.10.2013.
- Karila, J. Pelkään, että taide ei muuta minua. Helsingin Sanomat 12.10. 2013.
- Mäcklin, H. 2013. Maalaustaide uhkaa kangistua kaavoihinsa. 21.9.2013.
- Nuoren kuvataiteen kilpailu. The Art of Basware. 2013. Viitattu 27.5.2013. <http://www.basware.fi/yriytyksesta/the-art-of-basware>.
- Peltola, S. 2013. Kriteerit kertovat, mikä on hyvää taidetta. YLE. Viitattu 23.5.2013. http://yle.fi/uutiset/kriteerit_kertovat_mika_on_hyvaa_taidetta/6654201.
- PMMP. 2006. Leskiäidin tyttäret. <http://www.pmmp.fi/diskografia/leskiaidin-tyttaret/>
- Populaarikulttuuri. 2013. Suomisanakirja. Viitattu 20.5.2013. <http://suomisanakirja.fi/populaarikulttuuri>
- Seppänen, J. 2011. Katseen voima. Kohti visuaalista lukutaitoa. Helsinki: Vastapaino.
- Suoraa puhetta! Nykyaide on muuttanut lentokoneeseen. 2011. Nykykulttuuri on kaupankäyntiä! YLE Radio 1, 27.8.2011. Viitattu 20.5.2013. <http://areena.yle.fi/radio/1164476>.
- Taide. 2013. Suomisanakirja. Viitattu 20.5.2013. <http://suomisanakirja.fi/taide>
- Valjakka, T. 2013. Uusi akateemisuus uhkaa kuvataidetta. Helsingin Sanomat. 25.5.2013.
- Vesala, P.; Luoti, M. 2006. PMMP. 2006. Leskiäidin tyttäret. <http://www.pmmp.fi/diskografia/leskiaidin-tyttaret/>
- Viljanen, K. 2013a. Museoiden suurin tabu. Helsingin Sanomat. 6.4.2013.
- Viljanen, K. 2013b. Maailman pisin taidenäyttely. Helsingin Sanomat. 1.5.2013.
- Vänskä, A. 2006. Vikuroivia vilkaisuja: ruumis, sukupuoli, seksuaalisuus ja visuaalisen kulttuurin tutkimus. Taidehistoriallisia tutkimuksia, no.35, Taidehistorian seura, Helsinki.

KUVAT

Kuva 1. Outi Vihlman: "Sä et vaan oo mun tyylinen" 2012. Yksityiskohta teoksesta.

Kuva 2. Taiteen kentällä ei ole selkeitä pelisääntöjä. Kuva: Ida Sandberg, fiktiivinen omakuva 2011.

Kuva 3. Kuvia Jani Leinosen teoksista. Leinonen, J. 2013. Viitattu 31.10.2013. www.janileinonen.com/fi

Kuva 4. Outi Vihlman: Ei mainoksia, kiitos 2011.

Kuva 5. Taidegallerioissa seisoskellaan ja katsellaan teoksia. Kuva tekijän.

Kuva 6. Baldessari, John. I will not make any more boring art. Media Art Net. Viitattu 14.11.2013. <http://www.medienkunstnetz.de/works/i-will-not-make-any-more-boring-art/>

Kuva 7. Outi Vihlman: Seinäruusu. Omakuva, digital print 2012.

Kuva 8. Rahalla saa ja hevosella pääsee. Outi Vihlman: Fiktiivinen omakuva. 2011.

Kuva 9. Baldessari, John. Tips for Artists Who Want to Sell, 1966-68. Art History. About. Viitattu 14.11.2013. http://arthistory.about.com/od/from_exhibitions/ig/lacma_bmca_08/broad_inaugural_01.htm

Kuva 10. Jani Leinosen Taidesupermarket Pikasso toi kuvataiteen lähemmäs ihmistä hyödyntäen mainonnan periaatteita.

Yle 2006. Helsingissä avataan taidesupermarket. 5.9.2006. Viitattu 30.10.2013. http://yle.fi/uutiset/helsingissa_avataan_taidesupermarket/5750953

Kuva 11. Nuoren kuvataiteen kilpailu. The Art of Basware. 2013. Viitattu 31.10.2013. <http://www.basware.fi/yriytyksesta/the-art-of-basware>.

Kuva 12. Outi Vihlman: Push the button 2011.

Kuva 13. Villu Jaanisoo: Kumiankka 2003. Kuva: Jenniina Nummela.

(kuvitus artikkelista Museoiden suurin tabu. Helsingin Sanomat. 6.4.2013.)

Kuva 14. Tukholman metrossa on monenlaisia taideteoksia.

Visit Sweden 2013. Ruotsin suurin museo. Viitattu 31.10.2013. <http://www.visitsweden.com/ruotsi/Alueet-ja-kaupungit/Tukholma/Kulttuuri/Ruotsin-suurin-museo/>

Kuva 15. Neulegraffitit elävöittävät kaupunkimaisemaa Hyvinkäällä. Kaija Papu ja Aino Louhi, Pitsihilli, 2009.

Papu, K. 2013. Viitattu 31.10.2013. www.kaijapapu.com

Kuva 16. Outi Vihlman: Musiikin evoluutio 2012. (osia teoksesta)

KUVIOT

Kuvio 1. Outi Vihlman: Kuvataiteilijana toimimisen lopettamisen harkitseminen.

Herranen, K., Houni, P., Karttunen, S. 2013. (72) "Pitäisi laajentaa työalaansa". Kuvataiteilijan ammattirooli ja osaamistarpeet tulevaisuuden työelämässä. Cuporen julkaisuja 21. Helsinki: Unigrafia.

Kuvio 2. Outi Vihlman: Kuvataiteilijoiden toimeentulon rakentuminen.

Herranen, K., Houni, P., Karttunen, S. 2013. (94) "Pitäisi laajentaa työalaansa". Kuvataiteilijan ammattirooli ja osaamistarpeet tulevaisuuden työelämässä. Cuporen julkaisuja 21. Helsinki: Unigrafia.

LOPPU.